

Тюріна Д.М.

Національний університет цивільного захисту України

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПОДОЛАННЯ ГЕНДЕРНИХ РОЗРИВІВ У КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО ПІДХОДУ

У статті обґрунтовано взаємозв'язок гендерної інклюзії та гендерної рівності як умов забезпечення державою сталого гендерного розвитку суспільства.

Розроблено концептуальну модель інклюзивно орієнтованої гендерної політики держави, змістом якої є теоретичні основи, складові елементи та їх взаємозв'язки, що є суттєвими для досягнення цілей державного впливу на гендерний розвиток. Структура моделі представлена взаємопов'язаними поняттями, що відображають мету, базові характеристики та спрямованість гендерної політики держави відповідно до інклюзивного підходу.

Обґрунтовано, що інклюзивно орієнтована гендерна політика спрямована на досягнення гендерної рівності шляхом забезпечення гендерної інклюзії та охоплює такі взаємопов'язані напрями: подолання гендерних ексклюзивних обмежень; створення гендерних інклюзивних можливостей; формування інклюзивного середовища гендерного розвитку. Результативність державної політики гендерної рівності безпосередньо залежить від створення та реалізації гендерних інклюзивних можливостей, що є умовою досягнення її цілей у різних сферах суспільного життя.

Доведено необхідність формування інклюзивного середовища гендерного розвитку, складовими якого є: норми державно-правового регулювання, спрямовані на забезпечення гендерної інклюзії шляхом формування безбар'єрного простору суспільного життя; інклюзивні принципи суспільних взаємовідносин, що спрямовані на подолання гендерної дискримінації; інклюзивні цінності як соціально схвалювані уявлення та підходи, що забезпечують можливість сталого гендерного розвитку; інфраструктура інклюзивного гендерного розвитку.

Ключові слова: державна гендерна політика, гендерна рівність, концептуальна модель інклюзивно орієнтованої гендерної політики держави, інклюзивний підхід, гендерна ексклюзивність, гендерна інклюзія, гендерний розвиток, інклюзивне середовище гендерного розвитку.

Постановка проблеми. Державна політика з забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків щодо їх доступу до ресурсів та процесів суспільного відтворення у поточному та довгостроковому періодах спрямована на забезпечення гендерної рівності у різних сферах життєдіяльності суспільства. Досягнення гендерного паритету залежить від подолання бар'єрів соціального відчуження, що актуалізує дослідження, спрямовані на обґрунтування теоретичних основ та характеристик інклюзивного підходу до подолання гендерних розривів у суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасний період аналіз теоретичних та прикладних аспектів державної політики, спрямованої на забезпечення гендерної рівності, є актуальним напрямом досліджень українських та зарубіжних вчених. Але, аналіз інклюзивної складової державної гендерної політики, в основному, сконцентрований на проблемах забезпечення гендерної інклюзії в освіті (Льюїс М., Локхід М., Миронової С., Платаш Л.) [1–3], у трудових відносинах

(Перегудова Т.) [4], у політиці та праві (Аабберг Р., Аткінсон В., Ешплгейт М., Продан В.) [5; 6], хоча створення інклюзивних можливостей є загальною умовою сталого гендерного розвитку в усіх сферах суспільного відтворення. Необхідність реалізації інклюзивного підходу до визначення цілей та заходів державної гендерної політики обумовлена тим, що гендерна інклюзія є фактором гендерної рівності, ступень урахування якого при розробці та здійсненні заходів державного регулювання суспільних відносин безпосередньо впливає на їх ефективність.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування концептуальної моделі державної гендерної політики, що базується на інклюзивному підході, до визначення цілей та заходів забезпечення державою сталого гендерного розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу. Ефективність державної політики гендерної рівності залежить від обґрунтованості її концептуальних основ та підходів. У цьому контексті важливим етапом розробки державної гендерної політики,

визначення її стратегії, напрямів та заходів є вибір її концептуальної моделі, змістом якої є теоретичні основи, складові елементи та їх взаємозв'язки, що є суттєвими для досягнення цілей державного впливу на гендерний розвиток.

Концептуальна модель державної гендерної політики базується на інклюзивному підході та являє собою сукупність взаємопов'язаних об'єктів та напрямів державного регулюючого впливу на стан та перспективи досягнення гендерної рівності. Вибір інклюзивного підходу у якості основи моделі пояснюється тим, що гендерна інклюзія та гендерна рівність є взаємопов'язаними умовами забезпечення сталого гендерного розвитку суспільства.

По-перше, без гендерної інклюзії реалізація рівних прав жінок і чоловіків, що є проголошеними і закріпленими у державних нормативних актах, стикається з певними бар'єрами гендерного відчуження. Як підкреслює І. Чарльз у статті «Гендерна інклюзія», справжня гендерна рівність вимагає участі всіх статей у прагненні до більш справедливого суспільства. Інклюзивна політика, яка сприяє гендерній рівності, приносить користь усім людям, руйнуючи шкідливі стерео-

типи та сприяючи різноманітності в усіх аспектах життя [7]. Залучення у суспільні процеси жінок і чоловіків є умовою забезпечення їх рівних можливостей щодо реалізації їх прав.

По-друге, рівень гендерної рівності у країні є показником ступеня включеності чоловіків і жінок у суспільне відтворення, подолання дискримінаційних бар'єрів соціального відчуження.

Отже, результативність державної політики гендерної рівності безпосередньо залежить від створення та реалізації гендерних інклюзивних можливостей, що є умовою досягнення її цілей у різних сферах суспільного життя.

Структура моделі інклюзивно орієнтованої гендерної політики держави, що аналізується, представлена взаємопов'язаними поняттями, що, у сукупності, відображають мету, базові характеристики та спрямованість інклюзивно орієнтованої гендерної політики держави: інклюзивний підхід – гендерна інклюзія – гендерні ексклюзивні обмеження – гендерні розриви – гендерні інклюзивні можливості – гендерний баланс – інклюзивне середовище гендерного розвитку – гендерна рівність (рис. 1).

Інклюзивний підхід полягає у створенні рівних умов та можливостей залучення різних верств

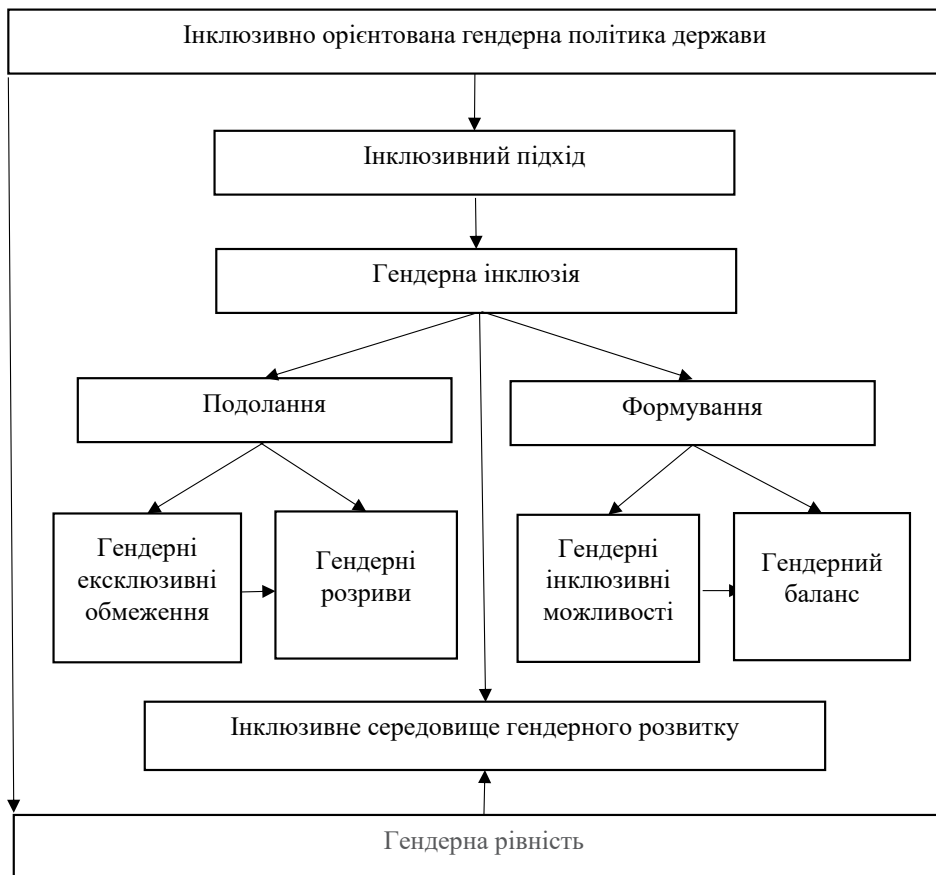

Рис. 1 Концептуальна модель інклюзивно орієнтованої гендерної політики держави

населення країни до активної діяльності у всіх сферах суспільного відтворення – економічної, політичної, культурної та ін. Щодо гендерного розвитку інклюзивний підхід передбачає здійснення державою інклюзивно орієнтованої гендерної політики, що спрямована на досягнення гендерної рівності шляхом забезпечення гендерної інклюзії та охоплює такі взаємопов'язані напрями:

- подолання гендерних ексклюзивних обмежень, що є причиною гендерних розривів;
- створення гендерних інклюзивних можливостей та забезпечення на цій основі гендерного балансу;
- формування інклюзивного середовища гендерного розвитку.

Розглянемо складові концептуальної моделі інклюзивно орієнтованої гендерної політики держави детальніше.

Гендерна рівність характеризується рівними правами та можливостями чоловіків і жінок щодо їх реалізації у різних сферах суспільних відносин. Динаміку її рівня характеризує Індекс гендерного розвитку (Gender Development Index (GDI)), що є складовою Індексу людського розвитку та дає уявлення про гендерні відмінності у трьох основних сферах: здоров'я, навчання та управління економічними ресурсами. Індекс гендерного розвитку – це співвідношення індексу людського розвитку, який розраховується окремо для жінок і чоловіків. За цим індексом Україна належить до першої групи країн світу, що мають високу рівність між жінками та чоловіками. У цій групі країн абсолютне відхилення від гендерного паритету менш як 2,5 відсотка, при цьому, чим вище значення індексу, тим менша різниця між жінками та чоловіками. Індекс гендерного розвитку України: 2018 рік – 0,995 %, 2021 рік – 1,01 % [8–10], що свідчить про позитивну тенденцію гендерного розвитку в Україні.

Слід підкреслити, що досягнутий у певний період часу рівень гендерного розвитку не є сталим, він змінюється під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників соціально-економічного та політичного характеру, що можуть мати як обмежувальний, так і підтримуючий та стимулюючий вплив на його збереження та підвищення. Отже, гендерний розвиток потребує від держави постійного здійснення комплексу заходів щодо подолання його обмежень.

Бар'єри гендерного розвитку є проявом соціальної ексклюзії – відторгнення (виключення) певних груп населення від суспільної активності, суспільних благ та добробуту. Дослідниці

соціальної ексклюзії Морін А. Льюїс та Марлен Е. Локхид доводять, що соціальне відчуження – це образливі соціальні оцінки (з точки зору відмінностей у честі, повазі, шануванні тощо), які надаються виключеній групі соціальною групою, що домінує, і які можуть навіть розділятися виключеною групою. Ці оцінки призводять до відмінностей в очікуваннях щодо низки видів поведінки [1; 2].

Однією з форм соціальної ексклюзії є гендерна ексклюзія, як виключення людини за ознакою статі, насамперед жінок, із суспільного життя та його окремих сфер. Проявами гендерної ексклюзії є:

- гендерна сегрегація – поділ людей на категорії за ознакою статі, що обумовлює відмінності їх соціальних статусів та можливостей брати участь у суспільних процесах;
- гендерна дискримінація як ситуація позбавлення людини за її гендерною ідентичністю певних прав та можливостей включення у суспільні відносини [11];
- гендерна екстракція, що характеризується відмінностями умов соціальної активності жінок та чоловіків, що існують у суспільстві на певному етапі його розвитку [12].

Гендерні сегрегація, дискримінація та екстракція є взаємопов'язаними факторами формування та поглиблення нерівності чоловіків і жінок – це ексклюзивні бар'єри гендерної рівності.

Гендерні ексклюзивні обмеження обумовлюють та поглиблюють гендерні розриви у різних сферах суспільної життєдіяльності, посилюють гендерну нерівність. Так, наприклад, в освіті «соціальне відчуження через незмінні чинники, такі як стать, етнічна та расова приналежність, сприяє низькому рівню участі дівчат та членів підгруп у навчанні. Соціальне відчуження через зовнішні чинники, такі як бідність, сприяє низькій участі в освіті та циклу відчуження, заснованому на бідності» [2].

Вплив гендерних ексклюзивних обмежень на гендерну рівність в країні відображає Індекс глобального гендерного розриву (Global Gender Gap Report) (таблиця 1), що інтегрує чотири субіндекси:

- 1) економічна участь та можливості: розриви у участі, винагороді, просуванні;
- 2) рівень освіти: розриви доступу до освіти, рівня грамотності жінок і чоловіків;
- 3) здоров'я і виживання: співвідношення статей при народженні, розрив між чоловіками та жінками у тривалості життя;

Україна у рейтингу країн за Індексом глобального гендерного розриву

№	Індекс глобального гендерного розриву	Значення індексу	Кількість країн	Місце України у рейтингу
1	Global Gender Gap Report 2018	0,708	149	65
2	Global Gender Gap Report 2020	0,721	153	59
3	Global Gender Gap Report 2021	0,714	158	74
4	Global Gender Gap Report 2022	0,707	146	81
5	Global Gender Gap Report 2023	0,714	146	66

Складено автором на основі джерел: [13–16]

4) розширення політичних можливостей: розрив між чоловіками та жінками на найвищому рівні прийняття політичних рішень як співвідношення жінок і чоловіків на міністерських та парламентських посадах [16].

Як видно з таблиці, Україна за Індексом глобального гендерного розриву 2018 р. та 2020–2023 рр. займала місця у рейтингу країн з 59 по 81:

1) Україні здобувала місця у рейтингу країн за Індексом: 2020 рік порівняно з 2018 роком – 6 місць; 2023 рік порівняно з 2022 роком – 15 місць;

2) Україна втрачала місця у рейтингу країн за Індексом: 2021 рік порівняно з 2020 роком – 5 місць, 2022 рік порівняно з 2021 роком – 7 місць;

3) у цілому у період, що аналізується, місце України у рейтингу країн майже не змінилося: 65 місце у рейтингу країн за Індексом 2018 року і 66 місце у рейтингу країн за Індексом 2023 року.

Аналіз даних таблиці свідчить про наявність істотних ексклюзивних обмежень гендерної рівності в Україні та, обумовлений цим, незадовільний рівень ефективності заходів держави з подолання гендерних розривів. Незважаючи на значні коливання позицій України у рейтингу країн за Індексом глобального гендерного розриву у період, що аналізується, її місце, фактично, не змінилося. У такій ситуації необхідним є здійснення державою системних заходів з забезпечення гендерної інклюзії. Як визначено у Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року, нехтування відмінностями в умовах структурної нерівності призводить до невидимої дискримінації та неможливого розв'язання проблеми дискримінованих груп [17].

Завданням державної політики гендерної рівності є подолання гендерних ексклюзивних обмежень шляхом створення інклюзивних можливостей для всіх груп населення мати та реалізувати рівні права на включеність у суспільні процеси. Тому, державна гендерна політика повинна бути

спрямована на формування гендерно інклюзивних умов соціальної активності населення у всіх сферах суспільного відтворення.

Соціальна інклюзія як залучення (включення) людей у суспільні процеси відповідно до її потреб, інтересів та особистих можливостей та бажань [3; 19] є умовою та фактором подолання гендерних бар'єрів соціальної ексклюзії.

Слід підкреслити, що соціальна ексклюзія та соціальна інклюзія є протилежними формами суспільних відносин, що у сукупності визначають рівні гендерного розриву та гендерної рівності у певний період розвитку країни. Формування та розвиток інклюзивних можливостей жінок та чоловіків є факторами подолання ексклюзивних обмежень щодо забезпечення їх рівності.

Гендерні інклюзивні можливості за напрямками їх реалізації у суспільних процесах та відносинах можна розділити на такі основні групи:

1) соціально-економічні можливості гендерної інклюзії – забезпечення рівного доступу жінок та чоловіків до виробництва, розподілу, обміну та використання сукупного продукту. На національному рівні економічна ціна соціального відчуження характеризується втраченим валовим внутрішнім продуктом (ВВП) і багатством людського капіталу [20]. Складовою економічної інклюзії є трудова інклюзія як фактор гендерної рівності на ринку праці, у професійній реалізації, оплаті праці, доступі до якісних робочих місць тощо, що сприяє розширенню зайнятості [4]. У Стратегії гендерного паритету на 2022–2025 роки, розробленої ПРООН, визначено, що її мета – підвищення рівня амбіцій для повного досягнення гендерно інклюзивного робочого місця, яке приваблює, зберігає та збільшує всю нашу робочу силу [18];

2) політичні можливості гендерної інклюзії – досягнення рівності можливостей жінок і чоловіків та усунення дискримінації у політичній сфері життєдіяльності суспільства. «Інклюзивність і демократія симбіотичні: уряд, який дбає про суспільство в цілому, має сприяти реальній участі

в політичному та громадському житті також і усіх тих громадян, які опинилися на маргінесі» [5];

3) гендерна освітня інклюзія, що забезпечує подолання ексклюзивних обмежень доступу до знань та професії людей незалежно від їх статі. На її забезпечення спрямована Національна стратегія розвитку інклюзивної освіти на 2020-2030 роки в Україні, важливою метою якої є перегляд, оновлення і розроблення стандартів для всіх рівнів освіти, відповідних професійних стандартів шляхом визначення ціннісних орієнтирів, ключових компетентностей, результатів навчання з урахуванням принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [17];

4) гендерні інклюзивні можливості у науці, охороні здоров'я, соціальному захисті та забезпечення та ін.;

5) гендерна культурна інклюзія, що характеризується зняттям культурних бар'єрів забезпечення гендерної рівності.

Важливим напрямом державної гендерної політики є створення інклюзивного середовища гендерного розвитку як сукупності можливостей вільного та рівного доступу жінок, чоловіків, а також осіб з іншими гендерними ідентичностями до різноманітних сфер суспільного життя. Гендерна інклюзія «полягає у створенні середовища, де люди будь-якої статі відчуватимуть цінність і повагу. Це більше, ніж усунення гендерного розриву в оплаті праці чи досягнення гендерної рівності; мова йде про визнання та відзначення різноманітності гендерної ідентичності та самовираження» [21]. У Національній стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року безбар'єрність охарактеризована як загальний підхід до формування та імплементації державної політики для забезпечення безперешкодного доступу всіх груп населення до різних сфер життєдіяльності. Визначено такі її види, як фізична, інформаційна, цифрова, суспільна, громадянська, освітня, економічна безбар'єрність [22]. Формування інклюзивного середовища гендерного розвитку відповідно до інклюзивно орієнтованої моделі державної гендерної політики є важливим напрямом створення безбар'єрного простору суспільного життя, яке є різноманітним та охоплює різні сфери суспільного відтворення.

Інклюзивне середовище гендерного розвитку включає:

1. Норми державно-правового регулювання, спрямовані на забезпечення гендерної інклюзії шляхом формування безбар'єрного простору суспільного життя. Гендерні інклюзивні можливості

створюються державою у процесі ухвалення та введення в дію нормативних актів, що є гендерно чутливими та реалізують інклюзивний підхід до забезпечення гендерної рівності.

2. Інклюзивні принципи суспільних взаємовідносин, що спрямовані на подолання гендерної дискримінації:

- сприяння різноманітності у всіх сферах суспільного життя;

- подолання гендерних стереотипів, сформованих під впливом соціальної ексклюзії;

- залучення гендерно різноманітних груп;

- урахування гендерної специфіки;

- гендерно чутливий підхід та ін.

3. Інклюзивні цінності як соціально схвалювані уявлення та підходи, що забезпечують можливість сталого гендерного розвитку, серед яких визнання різноманітності, рівності, справедливості, співробітництва, участі, спільності реалізації прав та можливостей жінок та чоловіків та ін.

4. Інфраструктура інклюзивного гендерного розвитку як сукупність організацій та мереж, що забезпечують реалізацію інклюзивного підходу до забезпечення гендерної рівності.

Сталий гендерний розвиток залежить від ефективності не тільки гендерної політики держави, а й від рівня гендерної чутливості та інклюзивної спрямованості заходів державного впливу на економічні, соціальні, освітні, культурні процеси, що відбуваються у суспільстві. Тому, формування інклюзивного середовища гендерного розвитку обумовлює необхідність застосування гендерно інклюзивного підходу у розробці, експертизі та впровадженні заходів державно-правового регулювання суспільних відносин у цілому.

Висновки. Концептуальна модель інклюзивно орієнтованої гендерної політики держави відображає її спрямованість на забезпечення гендерної інклюзії шляхом подолання ексклюзивних обмежень і формування та розвитку інклюзивних можливостей досягнення гендерного балансу. Проведений аналіз концептуальних основ інклюзивно орієнтованої гендерної політики держави відповідно до її моделі дозволив обґрунтувати такі висновки:

- застосування інклюзивного підходу до формування та реалізації державної гендерної політики є теоретично обґрунтованим та практично доцільним, оскільки забезпечення гендерної рівності та гендерної інклюзії є її взаємопов'язаними напрямками;

- гендерна інклюзія як включеність у суспільні процеси людей незалежно від їх гендерної ідентичності є фактором подолання дискриміна-

ційних бар'єрів доступу населення, зокрема жінок до економічних ресурсів, ринку праці, освіти, соціо-культурного середовища. Виходячи з цього, гендерна політика держави повинна бути інклюзивно орієнтованою – спрямованою на створення інклюзивних можливостей забезпечення гендерного розвитку суспільства;

– концептуальна модель інклюзивно орієнтованої гендерної політики держави відображає основні напрями забезпечення гендерної інклюзії: подолання гендерних ексклюзивних обмежень та розривів, створення гендерних інклюзивних можливостей та забезпечення на цій основі гендерного балансу; формування інклюзивного середовища гендерного розвитку;

– завданням державної гендерної політики є формування інклюзивного середовища гендер-

ного розвитку як безбар'єрного простору рівного доступу жінок і чоловіків до усіх сфер життєдіяльності суспільства. Його складовими є норми державно-правового регулювання, спрямовані на забезпечення гендерної інклюзії, інклюзивні принципи та цінності суспільних відносин, інфраструктура інклюзивного гендерного розвитку;

– застосування гендерно інклюзивного підходу у розробці, експертизі та впровадженні заходів державно-правового регулювання суспільних відносин є необхідним заходом, що забезпечує досягнення цілей державної політики гендерної рівності.

Подальше дослідження гендерної політики держави в умовах сучасних глобальних та локальних викликів буде спрямовано на розкриття її інституційного механізму.

Список літератури:

1. Lewis M. A., Lockheed M. E. Social Exclusion and the Gender Gap in Education. The World Bank Human Development Network Chief Economist's Office March. 2008. URL: https://www.researchgate.net/publication/23550559_Social_exclusion_and_the_gender_gap_in_education (дата звернення: 06.05.2024).
2. Lewis M., Lockheed M. Exclusion, Gender and Education: Case Studies from the Developing World. Center for Global Development Washington, D.C. 2007. 242 p. URL: <https://www.cgdev.org/sites/default/files/9781933286228-Lewis-Lockheed-exclusion.pdf> (дата звернення: 06.05.2024).
3. Соціальна та освітня інклюзія: історія, сучасність, перспективи розвитку : колективна монографія у 2 частинах. Частина 1. Інституційні та особистісні аспекти впровадження в Україні / за ред. С. П. Миронової, Л. Б. Платаш. Чернівці : «Технодрук», 2021. 352 с.
4. Перегудова Т. Соціально-трудова інклюзія: теоретичні основи визначення. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-50> (дата звернення: 06.05.2024).
5. Аткинсон В., Епплгейт М., Ааберг Р. Інклюзія та повноцінна участь у політичному житті. URL: [IFES-COVID19-Briefing-Series_Inclusion-and-Meaningful-Political-Participation-Ukrainian.pdf](https://www.ifes.org/~/media/IFES-COVID19-Briefing-Series_Inclusion-and-Meaningful-Political-Participation-Ukrainian.pdf) (дата звернення: 06.05.2024).
6. Продан В. І. Парадигма гендерної інклюзії у праві на освіту: вітчизняний та міжнародний досвід. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2023. Випуск 79. Частина 2. С. 357-352. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.2.55> (дата звернення: 06.05.2024).
7. Yolande Charles. Gender Inclusion. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/gender-inclusion-yolande-charles-ospse> (дата звернення: 06.05.2024).
8. Human Development Indices and Indicators: 2018 statistical update. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgk326/files/migration/tr/FAQs--GDI.PDF> (дата звернення: 06.05.2024).
9. Human Development Report 2023/2024 technical notes. URL: https://hdr.undp.org/sites/default/files/2023-24_HDR/hdr2023-24_technical_notes.pdf (дата звернення: 06.05.2024).
10. Gender Development Index (GDI) in 2021, by country. URL: <https://www.statista.com/statistics/1221302/gender-development-index/> (дата звернення: 06.05.2024).
11. Саєнко О. С. Гендерна дискримінація жінок: доктринальні та конституційно-правові аспекти. *Правова держава*. 2020. № 37. С. 57–64. URL: DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2020.37.201513> (дата звернення: 06.05.2024).
12. Намазова Ю. Державна політика гендерної рівності у складі інклюзивної моделі розвитку територіальних громад. *Літопис Волині*. 2023. № 28. С. 360–366. DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2023.28.52> (дата звернення: 06.05.2024).
13. Global Gender Gap Report 2023. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2023.pdf (дата звернення: 06.05.2024).
14. Global Gender Gap Report 2022. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2022.pdf (дата звернення: 06.05.2024).
15. Global Gender Gap Report 2021. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2021.pdf; Global Gender Gap Report 2020. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf (дата звернення: 06.05.2024).

16. Global Gender Gap Report 2018. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2018.pdf (дата звернення: 06.05.2024).

17. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022-2024 роки з її реалізації : Розпорядження Кабінету міністрів України від 20 грудня 2022 р. № 1163-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 06.05.2024).

18. GENDER PARITY STRATEGY 2022-2025. Parity for Greater Equity, Inclusion, and Results. UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. UNDP. 2023. URL: <https://www.undp.org/media/888886/download?inline> (дата звернення: 06.05.2024).

19. Стрельникова О. О., Єсіна Н. О. Поняття та сутність соціальної інклюзії у соціальній роботі. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки* : зб. наук. пр. Харків, 2019. Вип. 1 (17). С. 233–241. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/8177> (дата звернення: 06.05.2024).

20. Social Inclusion. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/social-inclusion#:~:text=Social%20inclusion%20is%20the%20process,Results> (дата звернення: 06.05.2024).

21. Pytlik K. Understanding the Concept of Gender Inclusion: Everything You Need to Know. URL: <https://www.gildcollective.com/blog/what-does-gender-inclusive-mean> (дата звернення: 06.05.2024).

22. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 06.05.2024).

Tiurina D.M. STATE POLICY OF OVERCOMING GENDER GAPS IN THE CONTEXT OF THE INCLUSIVE APPROACH

The article the relationship between gender inclusion and gender equality as conditions for the state to ensure sustainable gender development of society is substantiated.

A conceptual model of an inclusively oriented gender policy of the state the content of which is the theoretical foundations, constituent elements and their interrelationships, which are essential for achieving the goals of state influence on gender development has been developed. The structure of the model is represented by interrelated concepts that, as a whole, reflect the purpose, basic characteristics and orientation of the state's gender policy in accordance with the inclusive approach.

The inclusively oriented gender policy is aimed at achieving gender equality by ensuring gender inclusion and covers the following interrelated areas: overcoming gender-exclusive restrictions; creation of gender inclusive opportunities; formation of an inclusive environment for gender development are substantiated. The effectiveness of the state policy of gender equality directly depends on the creation and implementation of gender inclusive opportunities, which is a condition for achieving its goals in various spheres of social life.

The need to create an inclusive environment for gender development, the components of which are: state and legal regulations aimed at ensuring gender inclusion by creating a barrier-free space of public life; inclusive principles of social relations aimed at overcoming gender discrimination; inclusive values as socially approved ideas and approaches that provide the possibility of sustainable gender development; infrastructure of inclusive gender development has been proven.

Key words: state gender policy, gender equality, conceptual model of inclusively oriented state gender policy, inclusive approach, gender exclusion, gender inclusion, gender development, inclusive environment of gender development.